

TURİZMİN KIRSAL YERLEŞME ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNE TİPİK BİR ÖRNEK:KADRIYE (ANTALYA)

Kadriye (Antalya):A Typical Example of Effects of Tourism on Rural Settlement

Doç. Dr. Nurten Günal*

ÖZET

Kadriye, Antalya ilinde, Serik ovasının güneybatısında, Aksu ile Acısu arasındaki alanda yer alan bir yerleşmedir. Doğal ve beşeri çevre bakımından turizm için çok uygun bir yörede bulunan Kadriye, Serik ilçesinin bir köyü iken, kıyı kesiminin turizm için öncelikli alanlar içine alınması ve bu alanın Belek turizm merkezi ilan edilmesiyle gelişmeye başlamıştır. 1994 yılında belde özelliği kazanan yerleşmenin nüfusu 1997 yılında 3400'ü aşmış, 2000 yılında ise 4000'e ulaşmıştır. Kadriye, gelişen turizmin etkisiyle nüfus ve yerleşme yapısı ile beraber, ekonomik açıdan da gelişme ve değişime uğramıştır. Geçimini seracılık ve tarımdan sağlayan yerleşmenin ekonomik faaliyetleri arasında turizmde girmesi ve giderek önem kazanması, Kadriye'yi hızlı bir gelişme sürecine doğru yönlendirmiştir.

Turizmin ülkemizdeki kırsal yerleşim birimleri üzerindeki etkilerine tipik bir örnek olan Kadriye, bugün turistik tüketime yönelik bir alışveriş merkezi olması yanında, ulaştırma, ağırlama ve eğlence olanaklarıyla da güneyindeki turizm merkezine hizmet edecek şekilde gelişen bir yerleşme özelliği kazanmıştır.

ABSTRACT

Kadriye is a settlement located in the southwestern part of Serik plain and takes place between Aksu and Acısu streams in Antalya province. While Kadriye located in an area suitable for tourism from the point of natural and human environment was a little village of Serik, its started to develop with the inclusion of the coastal areas in priority to tourism and announcing of this area as Belek Tourism Center. The population of the settlement which acquired a town's characteristic in 1994, exceeded 3400 in 1997; and reached 4000 in 2000. Parallel to increasing population because of development in tourism, Kadriye has also undergone changes in economic structure. Introduction of tourism into economic activities which previously consisted of greenhousing and field agriculture has given a momentum to Kadriye's development

Kadriye, which is only one of the examples in this effect, besides being a shopping center has, to day, turned into a settlement place which serves the touristic center with its transportation, accomodation and recreation facilities.

* Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı.

Giriş

Ülkemizde turizmi geliştirme çabaları son yarım asır içinde önem kazanmaya başlamış, özellikle planlama dönemine geçildiği 1963 yılından itibaren turizmin geliştirilmesine ayrı bir önem verilmiştir. Daha sonra çıkartılan 1982 tarihli Turizm Teşvik Kanunu ise Türk turizminin dönüm noktasını oluşturmuştur. Bu tarihten itibaren ülkemiz turizminde yapısal değişimler meydana gelmiş ve büyük turistik yatırımlara yönelinmiştir.

Böylece, ülkemizin doğal ve beşeri çevre açısından turizme çok uygun ortamlar sunan Güney Ege kıyıları ile Batı Akdeniz kıyılarımızda ilk gelişmeler başlamıştır. 1982 tarihli Turizm Teşvik Kanunu sayesinde, Güney Ege kıyıları yanı sıra, Antalya körfezinin batı (Güney Antalya Gelişim Projesi) ve doğu (Side Gelişim Projesi) kıyılarının da gelişim projeleri kapsamına alınması, bu sahalarda, belirlenen alanlarda teşvik kredileriyle konaklama tesislerinin yapımını hızlandırmıştır.

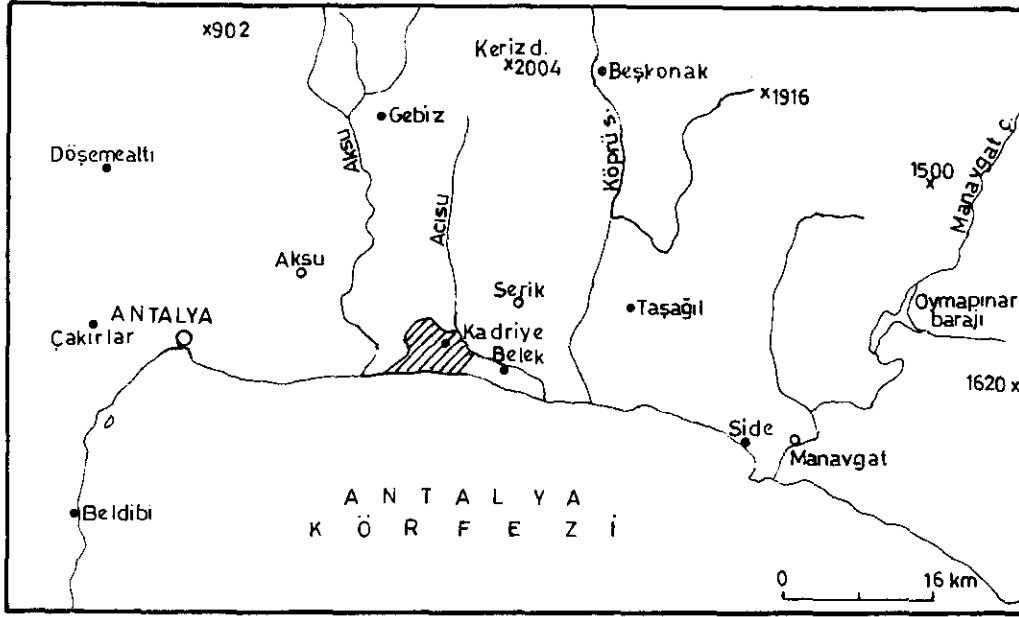
Bu süreç içinde, ülkemizin özellikle adı geçen yörelerinin kırsal kesimlerinde belirgin değişimler ortaya çıkmıştır. Ege ve Akdeniz kıyıları boyunca yer alan yerleşmeler birer birer turizm ve tatil alanına dönüşürken, pek çok kırsal yerleşim merkezi turizmin etkisiyle ekonomik, toplumsal ve mekansal açıdan gelişme ve değişme göstererek, değer kazanmıştır. Araştırmaya konu olan Kadriye'de, Serik ilçesinin bir köyü iken, kıyı kesiminin turizme öncelikli alanlar içine dahil edilmesi ve bu alanın "Belek Turizm merkezi" ilan edilmesiyle, nüfus ve yerleşme yapısı ile beraber, ekonomik açıdan da gelişim ve değişim sürecine giren bir kırsal yerleşme özelliği taşımaktadır.

Kadriye 'nin Kuruluş ve Gelişmesinde Etkili Olan Coğrafi Faktörler

Kadriye, Antalya körfezinin kuzeyinde, Serik ovasının güneybatısında, Aksu ırmağı ile Acısu deresi arasındaki alanda, Acısuyun hemen batısında kurulmuş bir yerleşmedir. Antalya-Manavgat karayolu ile kıyı arasındaki sahada, Belek kavşağından güneye doğru yönelen karayolu üzerinde bulunan Kadriye'nin, kuzeyinde Dikmen köyü, batısında Kumköy, doğusunda Belek beldesi yer alır. Güneyinde ise geniş kumsalları ile Akdeniz uzanır (Şekil 1).

Antalya ovasının doğuya doğru uzanan bir kesimini teşkil eden Serik ovasının aşağı kesiminde yer alan Kadriye, doğal ve beşeri çevre bakımından çok çeşitli çekiciliklere sahip bir alan içinde bulunur. İklimi, güneyinde uzanan geniş kumsallar yanında, kumsalların hemen gerisinden başlayan, kumullar üzerinde de gelişme gösteren orman örtüsü ve yakın çevredeki tarihi sit alanları bunların başlıcalarıdır.

Antalya körfezinin kuzeyinde, Antalya-Alanya arasındaki kıyı şeridi doğuya doğru giderek daralan sekiler, alçak tepeler ve aşınım yüzeylerinden oluşan bir dağ eteği özelliğindedir (Erol 1991). Bu alanın kabaca orta kesimine rastlayan Serik ovası, Kuaternere ait alüvyonlarla kaplı, Aksu, Acısu ve Köprü suyu ile

Şekil 1- İnceleme sahasının konumu.
Figure 1- Location of the study area.

parçalanmış, yer yer Pleistosen aşınım yüzeylerinin (70-80 m) bulunduğu, denize doğru hafifçe eğimli bir alandır. Ovanın, aynı zamanda Kadriye'nin güneyinde boyuna yapılı, temel arazi üzerine dalga hareketleri ile taşınmış, plaj kumu ve çakıllardan oluşan geniş kumsallı alçak bir kıyı uzanır. Yer yer kıyıda Pliosen yaşlı kireçtaşı, marn ve kumlu arazinin denize doğru uzantısını teşkil eden çıkıntılar ve yükseltisi 15-20 m yi bulan falezler görülür. Bener (1974)' e göre Altinkum ile Alanya arasındaki kıyı kumulları gerisindeki taraça ve falezler Nis seviyesine tekabül etmektedir. Ayrıca, kıyı gerisinde gevşek maddelerin kireçli bir çimento ile bağlanması neticesinde meydana gelen kumtaşı ve konglomera oluşukları olan (Erinç, 1971), Akdeniz kıyılarında bazen sık bazen de seyrek olarak ortaya çıkan (Bener 1974, Avşarcan, 1997) yalıtışlarına rastlanır. Bu oluşuklardan en dikkati çeken Kadriye'nin hemen güneyindeki Taşlıburun adıyla anılan mevkiide yer almaktadır. Kıyıda yaklaşık 150 m uzaklıkta, beton plakaları andıran yapıda, yalıtış tabakaları kıyıda gevşek depolar altından çıkarak denize doğru hafif eğimli bir şekilde dalarak uzanmaktadır.

Kıyı boyunca, güçlü rüzgarların etkisiyle kumsalın kıyı şeridinde doğru taşıdığı, kıyı kumulu tepeleri ve dalga setleri oluşturduğu görülür. Kumluk ve çakıllı yerler kendi içinde sürekli olarak değişmektedir. Bununla beraber hareketli kumulların gerisinde, bugün bitki örtüsü ile kaplı hareketliliğini kaybetmiş, ancak fosilleşmemiş kumullarda mevcuttur. Hareketsiz bu kumul setlerinin gerisinde, eskiden göl ve bataklıklarla kaplı olan, bugünde yer yer küçük göller ve bataklıkları

alanların görüldüğü bir saha yer alır. Eskiden Gövüş, Karagöl ve Kumköy adıyla anılan bataklıkların geniş yer kapladığı bu alanda, Acısuyun ağız kısmında da bir göl bulunuyordu. Yörenin yaşlı sakinlerinin belirttiklerine göre, kendileri ve daha sonra gelen yürükler bu gölden yaz mevsiminde tuz elde ediyorlar , kış mevsiminde ise balıkçılık yapıyorlardı. Acısu bugün kumul setleri gerisindeki eski tuzlu bataklık sahadan geçerek, denize dökülen, suları aşağı kesimde tuzlu bir ırmak özelliğindedir.

Turizm için temel çekicilerden biri olan Akdeniz ikliminin hakim olduğu yörede, yıllık ortalama sıcaklık 18.5 °C , en soğuk ayın ortalama sıcaklığı 9.8 °C , en sıcak ayın ortalama sıcaklığı 28.1 °C dir. Günlük ortalama sıcaklığın yıl boyunca 9.8 °C nin üzerinde seyrettiği sahada, gerideki dağ sıralarının oluşturduğu doğal engel genellikle kış mevsiminde soğuk hava kütlelerinin kıyı şeridine inişini engellediğinden don olayı hemen hemen hiç görülmez. Sıcaklık kışın çok ender olarak 0.0 °C nin altına düşer. Yaz mevsiminde ise zaman zaman 40.0 °C nin üzerine çıkar.*

Sahanın yıllık ortalama yağış değeri 1057.0 mm dir. Bununla beraber Akdeniz ikliminin karakteristik özelliği sonucu yağışların mevsimlere dağılışı düzensizdir. Kış yağışları oranı % 60'ı aşarken (% 65.9), ilkbahar yağışları oranı % 15.7, sonbahar yağışları oranı % 17.2, yaz

yağışları oranı %1.3 dür. Yağışlı gün sayısının 75 günü geçtiği sahada, nisbi nem oranı yıllık ortalama olarak % 64, yaz mevsiminde % 60, kış mevsiminde % 69 civarındadır.

Güney ve güneybatıdan bölgeye sokulan tropikal hava kütlelerinin etkisi altında daha çok kalan inceleme alanında, yıllık ortalama kapalı gün sayısı 55 dir. Buna karşılık açık günler sayısı 135 i aşar ve özellikle turizmin canlı olduğu yaz aylarında daha da yükselir. Ortalama güneşlenme süresinin 8.4 saat/dakika olduğu yörede, Mart-Ekim aylarındaki güneşlenme süresi 8 saatin üzerindedir. Yaz aylarında ise 12 saati biraz geçer. Deniz suyu sıcaklıkları Mayıs-Kasım aylarını içine alan 7 ay boyunca 20.0 °C nin üzerinde seyreder.. Bu değerler Mayıs-Kasım döneminde deniz turizmini mümkün kılmaktadır.

İklim açısından elverişli özelliklere sahip olan Kadriye ve çevresinde doğal bitki örtüsü ilgi çekiçi bir özelliğe sahiptir .Doğal bitki örtüsünün genellikle yerleşmeler ve tarım alanları civarında oldukça tahribe uğradığı dikkati çekerken, beldenin güneyinde doğu-batı doğrultusunda km lerce uzanan fıstık çamı (Pinus pinea) ormanları görülür. Yer yer okalıptus ağaçları ile ağaçlandırılan bu orman şeridi, kıyı ile sahil caddesi arasında turistik tesislerle iç içe bulunur.

İklimi yanında, yöreye çekicilik sunan uzunluğu km leri bulan, genişliği 1-1.5 km arasında değişen fıstık çamı ormanları sahada, hemen tamamen kumullar ve kum tepeleri üzerinde gelişmiştir (Foto 1,2). Genellikle ılıman iklimi, denize

* İnceleme alanının iklim özelliklerinin açıklanmasında en yakın meteoroloji istasyonu olan Antalya meteoroloji istasyonunun verilerinden yararlanılmıştır.

yakın yerleri, geçirimli derin kumlu toprakları tercih eden bir çam türü olan fıstık çamları bu alanda iyi bir gelişme göstererek geniş bir orman sahası oluşturmuştur. Yıllık yağış miktarının yörede 1000 mm nin üzerinde oluşu da, iyi gelişebilmesi için 700 mm nin üzerinde yağışa ihtiyaç duyan fıstık çamları için ayrı bir elverişlilik sunmuştur. Şemsiye görünümleri ile dikkati çeken, tipik bir ışık ağacı olan fıstık çamları, yer yer seyrek ,yer yer de sık bir dağılış göstermekte, bir çok yerde çapları 50-60 cm yi geçmekte, boyları 20 m ye ulaşmaktadır.Fıstık çamları,derine doğru kireç miktarı artan, % 68-80 oranında kumlu, kum-killi, balçık ve kumlu balçık türünde topraklar üzerinde gelişmiş olup, toprakların pH değeri 7.6-8.3, organik madde miktarı %4.2-2.6 arasında değişmektedir (Akgül,

Yılmaz 1991). Bilindiği gibi, kum oranı fazla olan topraklar geçirimli olduklarından su tutma kapasiteleri sınırlıdır. Ancak, yaz devresinde ihtiyaç duydukları suyu ,kış devresinde yağış fazlalığı nedeniyle derinlerde depolanan sudan derinlere inen kazık köklerle sağlayabilen fıstık çamları için kum depolarının elverişli bir ortam oluşturduğu görülür. Kıyı boyunca devam eden fıstık çamı ormanları aynı zamanda hareket halinde olan kumulların içeriye, tarım alanlarına kadar sokulmasını engelleyen doğal bir set teşkil etmektedir. Kıyı kumullarının yerleşmelere ve tarım alanlarına kadar sokulduğu sahalarda , eski zamanlardan beri insanlar kumul istilalarını önlemek amacıyla çeşitli metotlar uygulamışlardır. Bunların başında ağaç şeritleri oluşturarak bitki örtüsü ile tespit edilmeleri gelir. Yörenin bazı yaşlı sakinleri fıstık çamı orman sahasının 1900'lü yılların başlarında, ilerleyen kumulları önlemek, gerideki verimli araziyi kontrol altına almak amacıyla Sultan Abdülaziz döneminde genişletildiğini belirtmektedirler. Bugün fıstık çamı ormanları Orman Bakanlığı denetimindedir. Bakanlıkca da yer yer ağaçlandırma çalışmaları yapılmıştır. Bilindiği gibi, Orman Bakanlığının denetiminde olan orman alanları, kıyıya kadar indiği yerlerde turizmi kıyılara çeken en önemli faktördür. Bu bakımdan Turizm yatırımları bölgeye girerken bu orman sahasının bozulmaması için planlama yapılmış, saha 1990 yılında Özel Çevre Koruma Bölgeleri kapsamına alınmıştır. Bununla beraber, fıstık çamı ormanlarının turistik tesislerin yanı sıra , golf sahası, tenis kortu vb.gibi kullanılışların yapımı ve suni göl oluşturulması için tahrip edildiği de dikkati çekmektedir (Foto 2).

Beldenin güney kesiminde fıstık çamı ormanları ve delice (*Olea europea* var.*sylvestris*),sakız (*Pistacia lenticus*),menengiç (*P.terebithus*),erguvan (*Cercis siliquastrum*),akçakesme (*Phillyrea latifolia*), zakkum (*Nerium oleander*), laden (*Cistus creticus*,*C.salviifolius*) gibi maki formasyonu elemanları dışında, geyik dikenini (*Crataegus monogyna*), kara çalı (*Paliurus spina-christi*), hayıt (*Vitex agnus_ castus*), ateş dikenini (*Pyracantha coccinea*) gibi ağaççık veya çalı türler görülür. Bu türler yanında yöreye özgü yaban armudu (*Pyrus serikensis*) ve kumullar üzerinde peygamber çiçeği (*Centaurea cyanus*), kum zambağı (*Pancratium maritimum*),pıtrak (*Xanthium*),yalı otu (*Ipomoea stolonifera*) gibi kumcul türler dikkati çeker. Diğer taraftan yörede orman sahası çevresindeki sazlık ile göletler göçmen kuşların uğrak yeri olmasını da sağlamıştır

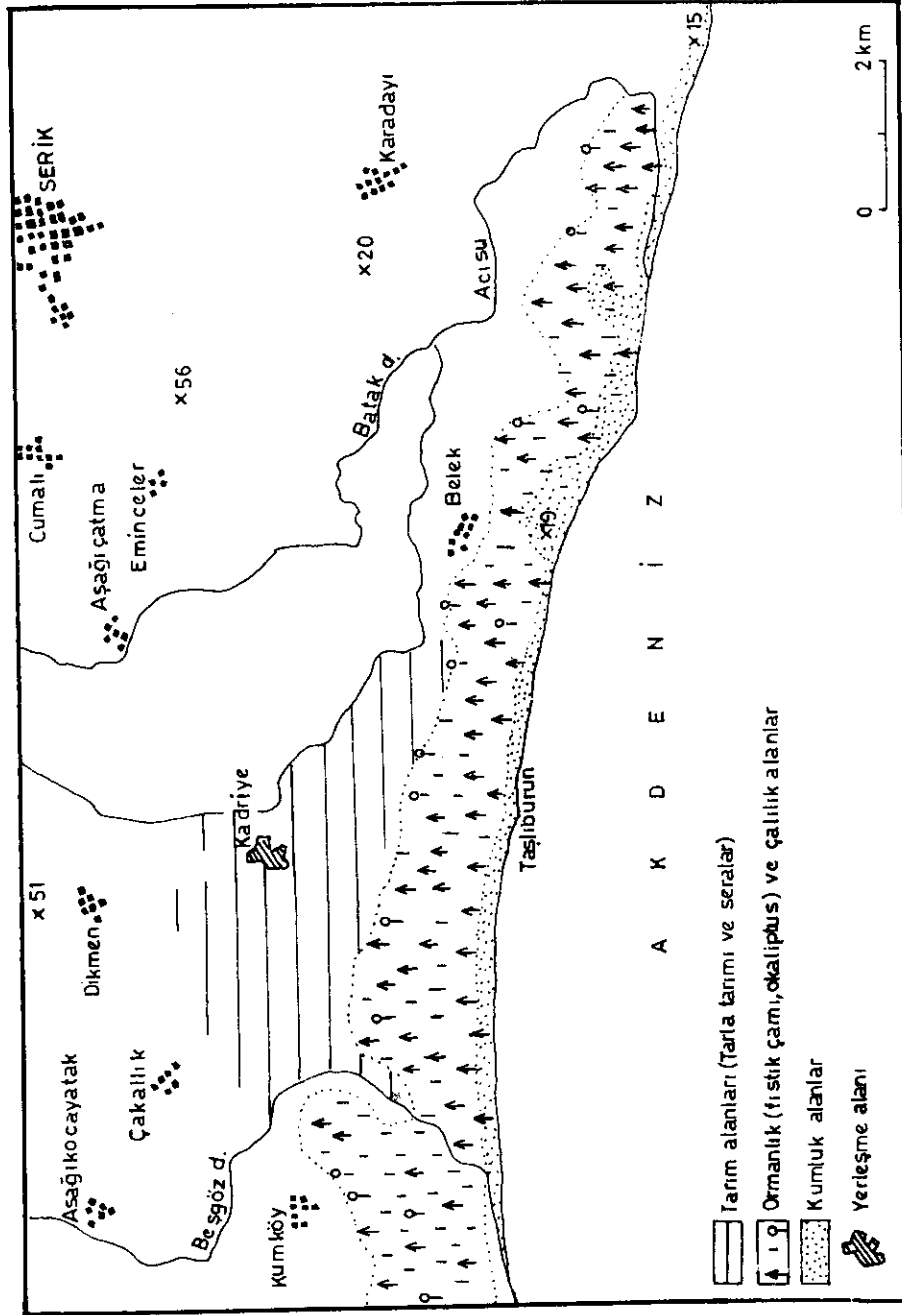
Kadriye beldesinin sahip olduğu bu doğal güzellikler, diğer bir deyişle iklimi, kıyı konumu, tesislerin kuruluş yeri ve ulaşım açısından uygun bir topografya gösteren boyuna yapı özelliği, devlet mülkiyetindeki orman arazisinin varlığı, havayolu, karayolu bağlantısı açısından Antalya şehrine yakın oluşu (35 km), yakın çevrede çok sayıda tarihsel sit alanının yer alması ile birleşince sahanın turizm alanı içine dahil edilmesinde büyük rol oynamıştır.

İnsan topluluklarının yaşayabileceği elverişli bir doğal ortama sahip olan, ilk çağdan beri çeşitli medeniyetlerin kurulduğu, Pamphylia'ya ait antik şehirlerin bulunduğu bu sahanın güney kesiminde yer alan Kadriye, 1913 yılına kadar iskan edilmemişti. Bataklik ve göllerle kaplı bu alan çevresinde, öncelikle 1883 yılında Teselya'dan gelen muhacirlerin yerleştirilmesiyle Serik, Şatırlı, Yukarı Çatma, Şerbetiye (Yukarı oba), Gedik, Dikmen, Aşağı Çatma, Belek gibi köylerin kurulduğunu görüyoruz. Daha sonra, kuzey kesimde Macar göçmenlerle Gebiz, Mora Yarımadasından gelen muhacirlerle da Yanköy yerleşim birimleri oluşturulmuştur. Yöredeki diğer yerleşmeler ise göçebe aşiretlerin yerleşip, göçebelikten sedanter hayata geçip kurmuş olduğu köyler olarak karşımıza çıkarlar.

Kadriye, 1898 yılında Osmanlı Devletinin Balkan Yarımadasından çekilmesinden sonra 1913 de Girit'in Yunanistan'a bağlanmasıyla, 1914 de Girit'ten yaklaşık 70 hanenin Antalya'ya getirilmesi ve Sultan Abdülhamit II'nin kendilerini bu bölgeye yerleştirmesi ile kurulmuştur. Aynı durum daha doğuda yer alan Ahmediye içinde geçerlidir. Kadriye isminin Sultan Abdülhamit'in kızlarından birine Ahmediye'nin ise oğullarından birine ait olduğu söylenmektedir. Daha ilkeri yıllarda gelen Kıbrıslılar, Bulgaristan göçmenleri ve yörükler de buraya yerleştirilmiştir. Giritlice uzun bir süre iki köy halkı tarafından konuşma dilinde kullanılmıştır. Ancak son iki nesilde, Türkçe ve Türkçe-Giritlice şeklinde bir karışıma dönüştüğü görülmektedir.

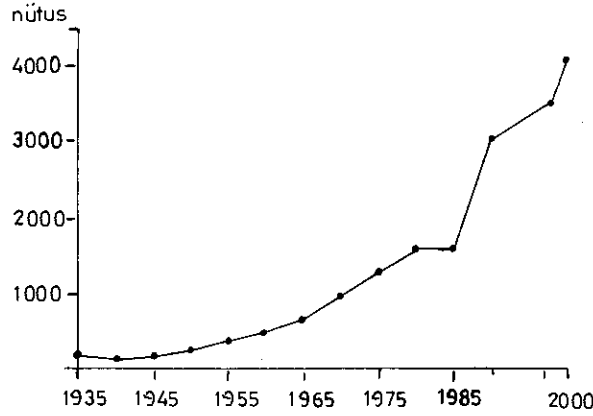
Devletin Kadriye'ye yerleştirdiği göçmenler ve kıyı kesimlerinde araziler satın alarak sedanter hayata geçen yörükler, önceleri su ihtiyacını açtıkları kuyulardan sağlayarak, buğday yetiştiriyorlar, geniş otlak alanlarının bulunması dolayısıyla hayvancılıkla uğraşıyorlardı. 1930 yılından sonra piriç tarımı, 1950 li yılların başlarından itibaren piriç yanında, sebze yetiştiriciliği önem kazanmıştır. Özellikle 1950-60 döneminde , Kadriye yetiştirdiği karpuz ve biberleri ile ün yapmıştır. Sulama imkanlarının genişletilmesiyle, 1960'lı yıllarda pamuk ve yer fıstığı tarımı sahaya girmiş, 1967 yılından itibaren seracılık halkın geçim kaynakları arasında yer almıştır. Seracılığın gelişmesi, masraflı olan ve işçi sorunu bulunan pamuk alanlarının kısmen daralmasına neden olmuştur. 1985 yılından sonra ise çiçek yetiştiriciliği önem kazanmıştır. Halk turizmle tanışmaya kadar geçimini münavebeli olarak yaptığı buğday (kış)- yer fıstığı (yaz) tarımı, pamuk yetiştiriciliği ve seracılıktan (domates, biber, salatalık, çilek) sağlamaktaydı (Şekil 2).

Kadriye'nin bir yerleşme birimi olarak gelişmesi 1960 yılına kadar çok yavaş gerçekleşmiştir. 1960 yılına kadar Kadriye köyü olarak anılan yerleşme, 1960 yı-

Şekil 2. Belek Turizm Merkezi kurulmasından önce Kadriye'de arazi kullanımı (1980).
Figure 2. Land use in Kadriye before the Belek Tourism Center was founded (1980).

lından sonra Akkınlar adını almıştır.1935 yılında 187 olan Kadriye' nin nüfusu,1950 yılına kadar aynı civarda seyretmiş, 1955 yılında 396, 1960 da ise 457 olmuştur. 1970' li yıllarda 1000 in üzerine çıkan nüfus,1980 de 1583 e ulaşmış, 1985 de ise 1554 olmuştur. Kadriye' nin nüfusundaki esas artış 1985 yılından sonra gerçekleşmiştir (Şekil 3) .Bu artışta Kadriye' nin güneyindeki kıyı kesiminin ülkemizdeki turizmi geliştirme çabaları nedeniyle, turizme öncelikli alanlar içine alınması ve bu alanın "Belek Turizm Merkezi" olarak belirlenmesi büyük rol oynamıştır.

Şekil 3. Kadriye'de yıllara göre nüfusun gelişimi.

Figure 3. Population development according to census years, in Kadriye.

Bilindiği gibi, 1980-90 dönemi ülkemiz kıyılarında yapılaşmanın arttığı bir dönemdir. 1982 tarihli Turizm Teşvik Kanununun turizm bölge, alan ve merkezlerinin ilanı ve bu yerlerde kamuya ait arazi ve ormanların ilgili kuruluşlarla Bakanlığa tahsisini ön görmesi üzerine, 1982 yılından başlayarak turizm alan ve merkezleri ilan edilmeye başlamıştır.1983 yılında çıkan yönetmeliğin turizm alan ve merkezleri içindeki yerleri yerli ve yabancı turizm yatırımcılarına tahsisi veya 49 yılılığına kiralanması yanı sıra, Turizm bankasının kredi ilkelerinde, bu alan ve merkezlerini kredilendirilecek öncelikli yöreler olarak da belirlemesi yatırımcılara büyük olanaklar sunmuştur.

Serik ovasının kıyı kesiminde turistik tesis yapımı, bu alanın 1984 yılında Bakanlıkca turizme öncelikli yöreler arasına alınması ve "Belek Turizm Merkezi" olarak belirlenmesiyle mümkün olmuştur. Bu durum Serik ilçesinin güney kıyılarında arazi tahsisi, kiralanması ve teşvik kredileriyle seçkin turizme yönelik 4,5 yıldızlı oteller ve tatil köylerinin yapımına imkan vermiştir. Böylece Serik'in Kadriye ve daha doğuda yer alan Beleköy'lerinin kıyı kesimlerinde 4,5 yıldızlı, 400-850 yatak kapasiteli oteller ve tatil köyleri yapılmaya başlamıştır.

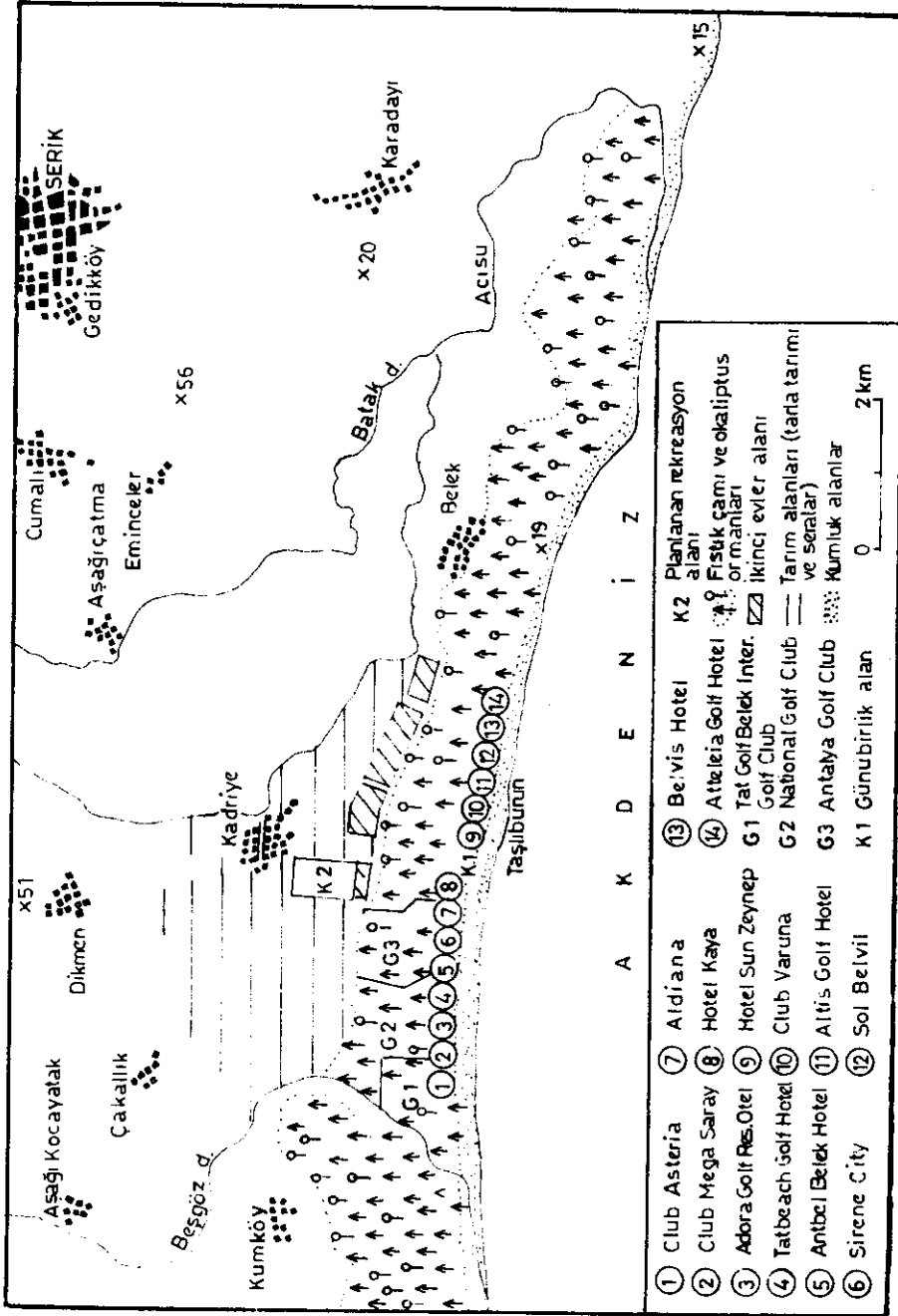
Güneydeki kıyı kesimi belirlenen turizm alanı içinde kalan Kadriye' de 1987-

88 yıllarında devletin üstlendiği alt yapı inşaatları başlamıştır. Çalışmalar 1989 yılında tamamlanarak arazi yatırımcılara sunulmuştur. Bilindiği gibi, alt yapı ve düzenleme işlemlerinin kamu sektörüne ait olduğu projeler yatırıma geçiş süresini kısaltmakta, maliyetleri düşürerek özendirici etki yapmaktadır. Bunun yanında, yatırımcılara öncü ve örnek olmak amacıyla, kamu arazilerinde bazı turistik tesisleri Turizm Bankası gerçekleştirmekte, diğer arazilerde yapılacak tesisler içinde kredi vermektedir. Kadriye' de 1989 yılında 9 (2 si golf sahalı 3 adet 1. sınıf tatil köyü , 5 i 5 yıldızlı otel, 1 i 4 yıldızlı otel), 1990 yılında ise 3 tesise (1. sınıf tatil köyü) çoğu tahsisli kamu arazisinde turizm işletme belgesi verilmiş, bunlar kısa zamanda tamamlanarak , 1992-94 yılları arasındaki dönemde faaliyete geçmişlerdir (Foto 3). Toplam yatak kapasitesi 9000'i aşan bu tesisler içinde ilk faaliyete geçenler , 5 yıldızlı oteller olan Üçüncü kum tepesi mevkiindeki Tatbeach Otel (471 odalı, 649 yataklı) ile Taşlıburun mevkiindeki Sun Zeynep Otel (217 odalı, 188 apartlı, 850 yataklı)dir (1992). Diğer tesisler içinde 1. sınıf tatil köyleri olan, Üçüncü kum tepesi mevkiindeki Megasaray tatil köyü (289 odalı 619 yataklı) ile AdolfGolf Resort otel (211 odalı, 422 yataklı) Turizm Bakanlığınca gerçekleştirilmiştir (Şekil 4).

Güneyindeki kıyı kesimindeki turistik tesislerin ve turizmin getireceği avantajdan yararlanmak düşüncesinde olanlar ve iş yerine yakın olmak isteyenler Kadriye' ye yerleşmeye başlayınca, nüfus artmaya başlamıştır. 1985 de 1554 olan Kadriye' nin nüfusu, 1990 da 3000'i aşmıştır. Nüfusu belediye teşkilatı oluşturması için yeterli sayıya ulaşınca Kadriye, 1994 yılında köy statüsünden çıkıp, Akkınlar ve Yeni mahalle ile birlikte belde özelliği kazanmıştır. Akkınlar ismi mahalle adı olarak kalmış, beldeye eski tarihi adı olan Kadriye ismi verilmiştir (Foto 4). Kadriye'nin doğusunda yer alan Kadriye gibi, kıyı kesimi turizme öncelikli alan içine dahil edilen ve turizm merkezine adı verilen Beleköy' ün gelişimi ise daha geç olmuştur. Beleköy , ancak 1999 da belde statüsüne kavuşmuştur. Kadriye'nin 1997 de 3400' ü aşan nüfusu, 2000 de 4000'e ulaşmıştır.

Kadriye'nin sahil kesimine turistik tesisler yapılırken, yerleşme ve çevresinde mekansal değişimler de başlamıştır. Özellikle yerleşmenin güney ve güneydoğusundaki, fıstık çamı ormanının hemen gerisindeki alanlardaki tarlalar yavaş yavaş ikinci evler (tatil evi) yapımı için satılmaya başlamış, tarımsal alan kaybı kendini göstermiştir (Foto 5,6). Bu durum en çok pamuk tarlaları ile yer fıstığı alanlarının daralmasına neden olmuştur.

Belde çevresindeki değişime paralel olarak yerel halka yeni istihdam olanağı çıkarken, turizmin getirdiği kazançlardan halk yararlanma çabası içine girmiştir. Yerleşme merkezinde, ana cadde üzerinde bazı konutlar ve dükkanların 1. katları turistik kullanıma dönüştürülmüştür. Ancak, 1996 yılına kadar yerleşme merkezinin turistlerce tanınmadığı, dolayısıyla talep görmediği dikkati çeker. Kıyı kesiminde turistik tesisler yapılan ve hizmete açılmış olan Kadriye' nin merkezinin turistlerle tanışması, 1996 yılında yerli halk tarafından başlatılan günlük gezilerle olmuştur. 1996 yılı yazında, güneydeki turizm merkezindeki turistleri yerleşmeye çekmek için, bir otobüs pencereleeri ve tavan kısmı sökülerek üstü

Şekil 4. Kadriye'de konaklama tesisleri ve arazi kullanımı (2000).
Figure 4. Accommodation facilities and land use, in Kadriye (2000).

açık bir taşıt haline getirilmiş ve kıyıda otellerle yerleşim merkezi arasında ulaşımı sağlayan , bedava hizmet veren basit bir sight-seeling aracı haline dönüştürülmüştür. İlk günler 3-5 turist bu araçla Kadriye'ye gelirken, bir ay içinde otobüs dolmaya başlamış ve yerleşme merkezi ile 2.5-3 km uzaklıktaki turizm merkezindeki turistik tesisler arasında ikinci bir otobüs devreye sokulmuştur. İlk önce, gündüz gelenler daha sonra gece gelmeye başlayınca, yerleşme merkezindeki bazı binaların turistik kullanıma dönüştürülmesi hızlandırılmış, kullanım fonksiyonları içine ağırlama ve eğlence olanakları da dahil edilmiştir. 1994 yılında belde teşkilatı kuruluncaya kadar geçimini tarımdan ve seracılıktan sağlayan yerleşmenin, belde de 2 kahvehane, 3 bakka ve bir pideci dükkanı faaliyette bulunurken , 1996 yaz sezonu sonunda turizme yönelik 90 iş yeri olmuştur.

1996 yılından sonra yerleşme merkezinde konutların ve binaların turistik kullanıma dönüştürülmeleri daha da hızlanmıştır.1998 yılında 250 iş yeri turistik hizmet verir duruma gelmiştir. Mücevher, halı, butik, derici,kürkçü gibi dükkanların sayıları artmış ,yeni cafe ve barlar açılmıştır. Bunun dışında alt yapı ve çevre düzenlemesine önem verilmiş, park ve meydanlar, otobüs ve taksi durakları yapılmış,belde içindeki yollar parke taş ve asfaltla kaplanmış,sağlık ocakları, turistlerin yakın çevrede ve orman içinde güvenli bir şekilde dolaşabilmeleri için Jandarma Karakolu oluşturulmuştur. Yerleşmenin güneybatısında bulunan geniş bir alan eğlence parkı oluşturmak için ayrılmıştır. Bu arada taşımacılık sektörü de gelişmeye başlamıştır. Taşıma şirketleri turizm merkezi yanında,yakın çevreye Aksu, Serik,Belek ve Antalya'ya olan seferlerini artırmıştır. Bazı şirketler doğal ve kültürel özellikleri ile ilgi çeken yerlere günlük turlar düzenlemeye başlamışlardır.

Belek turizm merkezi talep gördükçe, bütün bu düzenlemeler Kadriye' ye olan ilginin artmasına neden olmuştur. Bu ilginin bir sonucu olarak da giderek daha fazla turist beldeyi ziyaret etmeye başlamıştır. Turist sayısındaki artış ise yerleşmede ticari aktivitelerin daha da gelişmesini teşvik etmiştir. Yerleşmeyi ziyaret eden turist sayısı arttıkça harcamalar da arttığı için diğer iş sektörleri de bundan etkilenmiştir. Diğer taraftan yerel halkın sayısı yeterli iş gücünü sağlayamadığı için başka yerlerden buraya bölge dışı göçler hızlanırken, bir taraftan da tarlalarını, evlerini satanlar Antalya,Aksu ve Serik gibi daha büyük yerleşmelere göç etmeye başlamışlardır.

Turizme talep arttıkça beldenin başta Belek turizm merkezine giden, Atatürk Bulvarı adıyla anılan geniş karayoluna açılan Cumhuriyet caddesi ve bu caddeye açılan sokakları (101-107. , 200-205. sokaklar ve Turgut Özal caddesi) her iki kenarı boyunca eski konutlar ve dükkanlar modern bir şekilde yeniden düzenlenerek halı,mücevher,kürk, antika, butik gibi çeşitli hediyelik eşyanın satıldığı, turistik tüketime yönelik ağırlama ve eğlence ünitelerinin de bulunduğu canlı bir alışveriş merkezine dönüştürüldüğünü görüyoruz (Foto 7,8,9,10). Konaklama tesislerine giden, fıstık çamı ormanları gerisindeki ikinci konutların bulunduğu Sahil caddesi üzerinde de büyük alışveriş merkezleri , rent car büroları açılmıştır (Foto 11). 2000 yılında turizme yönelik iş yeri sayısı 340'ı aşan Kadri-

ye bugün, ekonomik fonksiyonları arasına turizm girmesiyle 48 mücevher, 21 gümüşçü, 39 deri, 105 butik, 24 baharatçı, 9 halı, 35 bar, 26 Resturant, 41 market, 3 sağlık kliniği, 5 Eczane, 1 Postane, 5 Rent car ofisi gibi çeşitli fonksiyonları içeren yapıları yanında, 2-3 katlı otel ve pansiyonları ile yerli ve yabancı turistlere hizmet veren bir belde haline gelmiştir. Kıyı kesimindeki beldeye ait gününbirlik alan da çok sayıda yerli ve yabancı turist tarafından tercih edilmektedir. Ancak, bu sahanın çevre koşulları dikkate alınarak iyi bir şekilde düzenlenmesi ve korunması gereklidir. Diğer taraftan turizm belde de taşımacılık sektörünün de gelişmesine neden olmuştur. Bugün 50 otobüs ve midibüs ile 150 taksi taşımacılık sektöründe belde halkına, yerli ve yabancı turistlere hizmet sunmaktadır. Konaklama tesisleri önünde oluşturulan taksi durakları Kadriye merkezi ve yakın çevreyle ulaşımı daha da kolaylaştırmıştır. Bunun yanında seracılık yaygınlaşmıştır. Yerel halk bir taraftan turizm veya taşımacılıktan gelir elde ederken, diğer taraftan pamuk ve yerfıstığı tarlalarının satılması dolayısıyla ,azalan tarım toprağından en yüksek düzeyde verim almak , gelir seviyesini arttırmak için seracılığa daha çok yönelmiştir. Özellikle belde bir girişimcinin çiçek (karanfil) yetiştiriciliğe başlaması ve yurtiçi ve yurtdışı pazarlama olanakları sunmasıyla seralarda karanfil yetiştiriciliği artmıştır. Seralarda yetiştirilen diğer ürünler ise biber, salatalık domates ve çilektir. Genellikle kumlu topraklar üzerinde kurulan seralar, evler, tatil evleri ve tarlalarla içiçe bir görünüm çizmektedir.

Sonuç

Serik ovasının güneybatısında kurulmuş olan Kadriye, 1980' li yılların sonuna kadar ekonomik faaliyeti tarım ve seracılığa dayanan Serik ilçesine bağlı bir köy yerleşmesi olarak kalmıştır. Ülkemizde turizmi geliştirme çabaları nedeniyle Kadriye'nin kıyı kesiminin turizme öncelikli alanlar içine alınması ve bu alanın 1984 de Belek turizm merkezi olarak belirlenmesi ile gelişmeye başlamıştır. Önce konumunun sağladığı avantajlara bağlı olarak nüfus çekmeye başlamış, 1994 yılında belde özelliği kazanmıştır.1990 yılında 3000 olan nüfusu, 1997 de 3400' ü aşmış , 2000 yılında ise 4000 e ulaşmıştır.

Doğal ve beşeri çevre açısından çok çeşitli çekiciliklere sahip bir alan içinde bulunan , kıyı kesimi belirlenen turizm alanı içinde yer alan Kadriye'de, devletin alt yapı çalışmalarının tamamlanmasından sonra , çoğu tahsisli kamu arazisinde işletme belgesi verilen, toplam yatak kapasitesi 9000 i geçen, 10 u aşkın tesisin 1992-94 yıllarında birbiri ardınca faaliyete geçmesi, yerleşmeyi turizm etkisiyle hızlı bir değişim sürecine doğru yönlendirmiştir.

Kadriye gelişen turizm etkisiyle nüfus ve yerleşme yapısı ile beraber ekonomik açıdan da gelişime ve değişime uğramıştır. Önceleri geçimini tarım ve seracılıktan sağlayan yerleşmenin ekonomik faaliyetleri arasına turizmin de girmesi ve giderek önem kazanmasıyla arazi kullanılışı ve sosyo-ekonomik yapı değişmeye başlamıştır. Yerleşmenin güney ve güneydoğusunda tarlalar yavaş yavaş ikinci evler yapımı için satılmaya başlamış, tarım alanları daralmıştır. Halk tu-

rizmden yararlanma çabası içine girmiş, güneydeki turistik tesislerdeki turisti çekmek için çalışmalar yapılmıştır. Bu çabalar yerleşmeyi ziyaret eden turist sayısını arttırmış, turist sayısı artıkça tarımsal fonksiyonun yanında doğrudan doğruya insana dönük bir ticaret sektörü olan turizm ve ticaret önem kazanmaya başlamıştır. Yerleşmenin merkezi kısmındaki ana caddeler ve bunlara açılan yollardaki konutlar satın alınıp, birleştirilerek büyütülmüş veya yeniden modern bir şekilde düzenlenerek çarşı, mücevher, kürk, deri, antika eşya gibi çeşitli hediyelik eşyanın satıldığı turistik tüketime yönelik ağırlama ve eğlence ünitelerinin de bulunduğu bir alışveriş merkezine dönüşmüştür. Bu doku yerleşmenin güneydoğusuna, ikinci evleri bulunduğu sahil caddesine doğru yayılmaktadır. Turizm, yerleşmede taşımacılık sektörünün de gelişmesine neden olurken, seracılığın daha çok yayılmasını teşvik etmiştir..

Kadriye, bugün turistik tüketime yönelik canlı bir alışveriş merkezine dönüşmesi yanında, ulaştırma, ağırlama ve eğlence olanakları da sunan, son yıllara bir tatil yörenisi olarak Akdeniz kıyılarında en fazla rağbet gören, uluslararası konferans, toplantılarının yapıldığı, spor takımlarının ağırlandığı güneyindeki Belek turizm merkezine hizmet verecek şekilde gelişen bir yerleşme özelliği kazanmıştır.

Uzun süre tarımsal fonksiyon ağırlıklı kırsal kesimim küçük bir köyü iken, son yıllarda kısa bir zaman süresi içinde turizm fonksiyonu ile gelişen bir yerleşme merkezi haline dönüşen Kadriye' nin önümüzdeki yıllarda yöre ile birlikte çok daha gözde bir yerleşme olacağına hiç şüphe yoktur. Ancak bu gelişim sürecini, daha fazla yapılaşmadan, doğal ve kültürel özellikleri koruyarak, tarımsal fonksiyonunu da kaybetmeden, günübirlik rekreasyon alanlarında yeni düzenlemeler yaparak, halkı daha da bilinçlendirerek, eğiterek, turistlere ve çevreye karşı daha duyarlı hale getirerek devam ettirmesi, turizm fonksiyonunun yerleşmede kalıcı olmasına yardımcı olacaktır.

Foto 1- Kadriye kıyılarında kumullar üzerinde fıstık çamı (*Pinus pinca*) toplulukları.
Figure 1- *Pinus pinca* communities on the sands in Kadriye shores.

Foto 2- Kadriye güneybatısındaki National Golf Club'ten bir görünüm. Golf sahası ve fıstık çamı toplulukları.
Figure 2- A view from National Golf Club in southeast of Kadriye. Golf area and *Pinus pinea* communities.

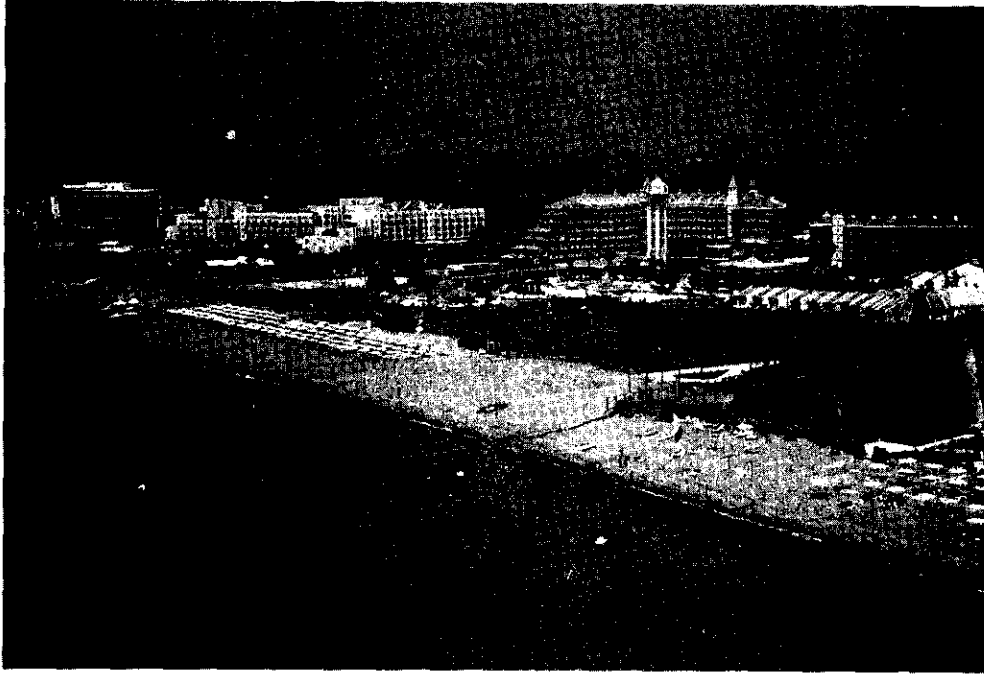

Foto 3- Kadriye'nin Üçüncü kum tepesi mevkiindeki 5 yıldızlı oteller (Antbel Belek Hotel ve Tatbeach Otel)

Figure 3- Five-Star hotels in Kadriye. Üçüncü kum tepesi location (Antbel Belek Hotel and Tatbeach Hotel)

Foto 4- Kadriye Belediyesi.

Figure 4- Kadriye Municipality.

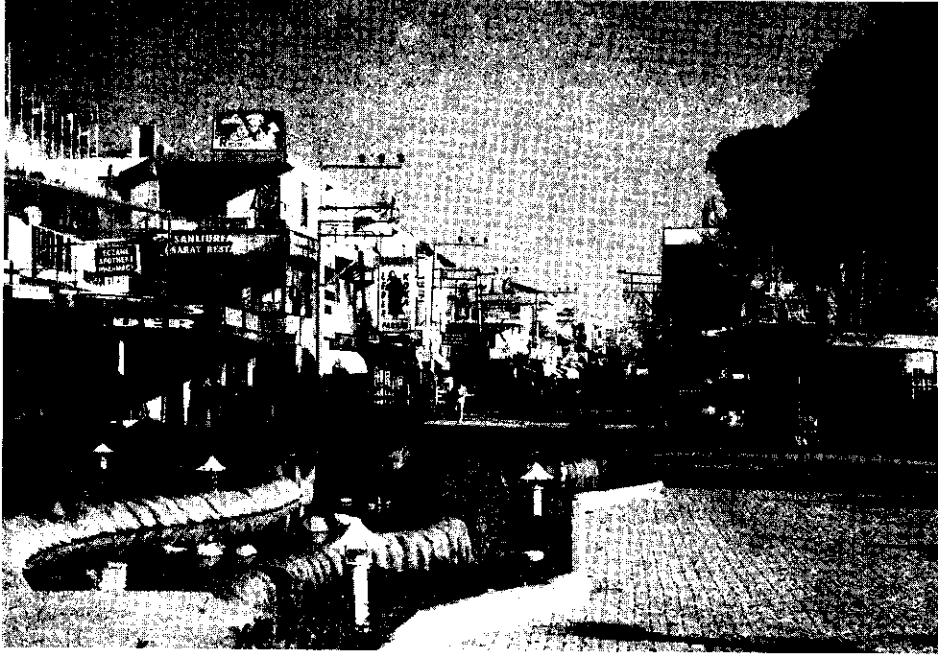

Foto 5- Kadriye'den bir görünüm.
Figure 5- A view from Kadriye town.

Foto 6- Sahil caddesindeki ikinci evler.
Figure 6- Secondary houses in Sahil street.

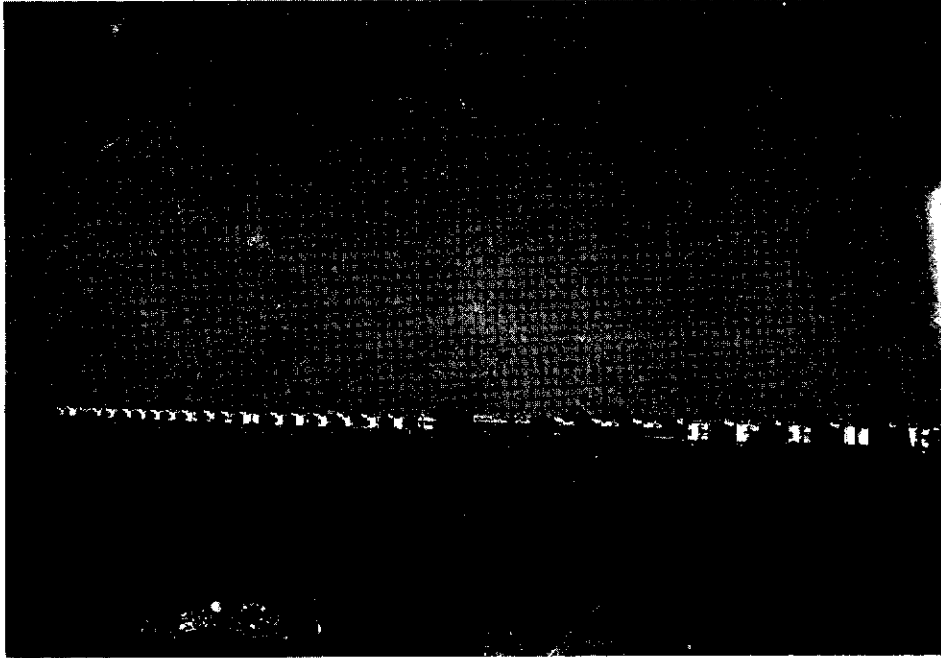

Foto 7- Sahil caddesinden kooperatiflerin yaptırdığı ikinci konutlardan bir görünüm.
Figure 7- A view from Sahil Street to secondary houses built by cooperatives.

Foto 8- Cumhuriyet caddesinden bir görünüm.
Figure 8- A view from Cumhuriyet street.

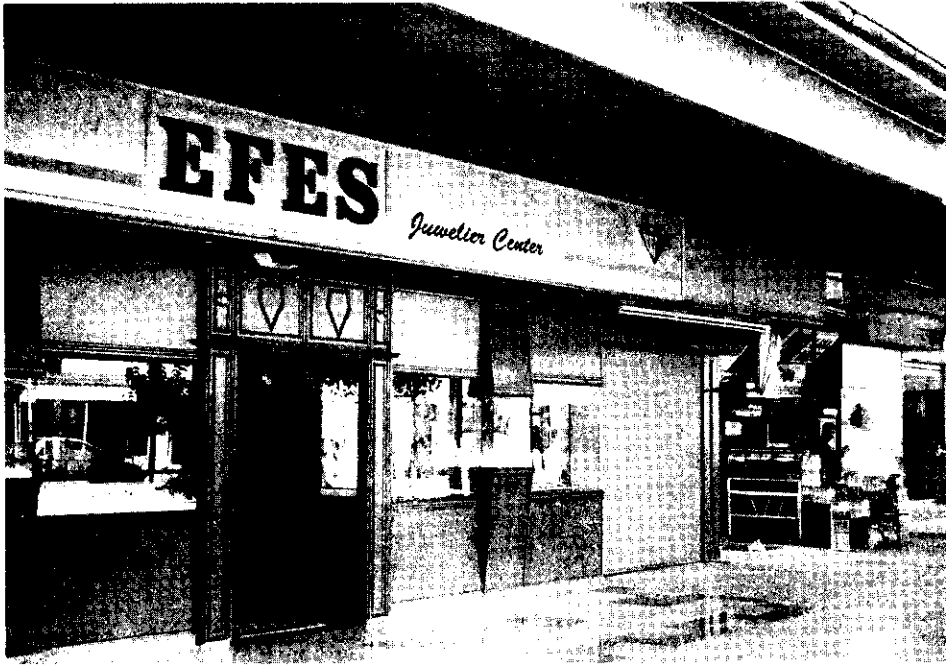

Foto 9- Cumhuriyet Caddesinden diğer bir görünüm.
Figure 9- A view from Cumhuriyet street.

Foto 10- Cumhuriyet caddesinden bir görünüm.
Figure 10- Another view from Cumhuriyet street.

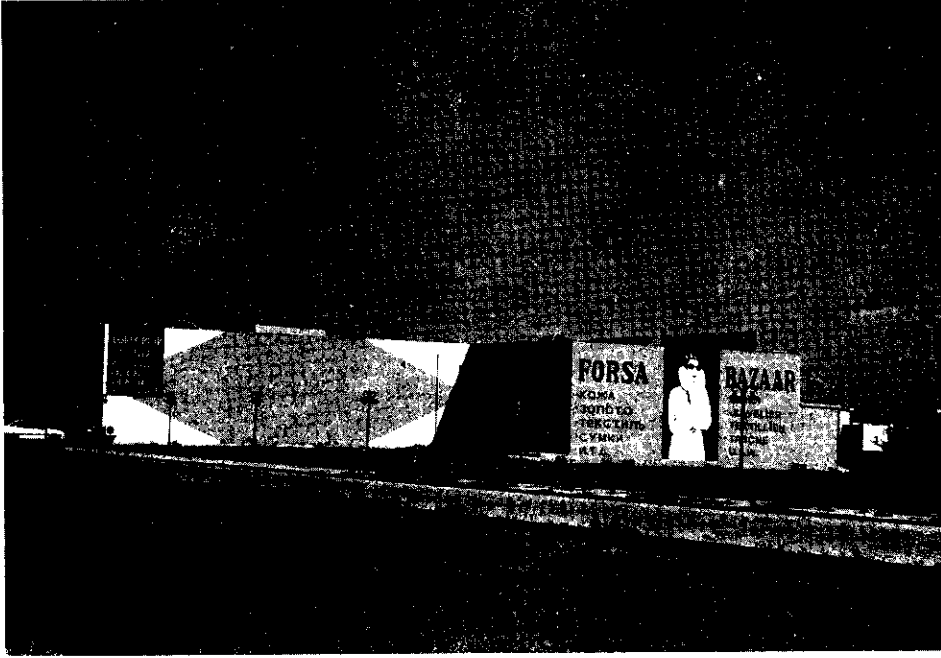

Foto 11- Sahil caddesinde bir alışveriş merkezi.
Figure 11- A shopping center in Sahil street.

Foto 12- Kaya otel ile Sun Zeynep otel arasındaki Kadriye'nin rekreasyon alanı.
Figure 12- The recreation area of Kadriye between Hotel Kaya and Hotel Sun Zeynep.

Kaynakça

- AKGÜL,M.E.,YILMAZ,A., 1991 .Türkiye'de Fıstık Çamının (Pinus pinea L.) Ekolojik Özellikleri, Ormancılık Araştırma Enstitüsü, Teknik Bülten No 215, Ankara.
- ATALAY,İ., 1994 .Türkiye Coğrafyası,E. Ü. Matbaası, İzmir.
- AVŞARCAN,B., 1997 . "Yalı Taşı oluşumları ile İlgili Kuramlar ve Türkiye Kıyılarında Yalı Taşlarının Bazı Özellikleri",Coğrafya Dergisi, Sayı 7, s. 259-282, İstanbul.
- BENER,M., 1974 .Antalya-Gazipaşa Kıyı Kesiminde Yalı Taşlarının Oluşumu,İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No 75, İstanbul.
- DARKOT,B.,TUNCEL,M., 1988 .Ege Bölgesi Coğrafyası,İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No.99,İstanbul.
- DOĞANAY,H., 1987 .Türkiye Turizm Coğrafyası,Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Yayınları No 21, Erzurum
- DOĞANAY, H., 1994 . Türkiye Beşeri Coğrafyası, Gazi Büro Kitabevi, Ankara.
- DOĞANAY,H.,1995 .Türkiye Ekonomik Coğrafyası, Öz Eğitim Yayınları, Ankara.
- DOĞANER,S.,1998 . "Türkiye Kıyı Kullanımında Turizm Olgusu", Türk Coğrafya Dergisi, Sayı 33,s.25- 52, İstanbul
- ERİNÇ,S., 1971-Jeomorfoloji II, İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Yayınları No23, İstanbul.
- EROL,O.,1989. "Türkiye Kıyılarının Doğal Niteliği,Kıyının ve Kıyı Varlıklarının Korunmasına İlişkin Kıyı Kanunu Uygulamaları Konusunda Jeomorfolojik Yaklaşım", Bülten Sayı 6, s.15-46 İ.Ü. Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Yayınları, İstanbul.
- EROL,O.,1991. "Türkiye Kıyılarındaki Terkedilmiş Tarihi Limanlar ve Bir Çevre Sorunu Olarak Kıyı Çizgisi Değişimlerinin Önemi", Bülten ,Sayı 8, s.1-44, İ.Ü Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Yayınları, İstanbul.
- FIRAT,F., 1943 .Fıstıkçamı Ormanlarımızda Meyve ve Odun Verimi Bakımından Araştırmalar Ve Bu Ormanların Amenajman Esasları, Yüksek Ziraat Enstitüsü Yayınları No 141, Ankara.
- GÖNEY,S., 1995 .Şehir Coğrafyası, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları No , İstanbul.
- İNANDIK,H., 1958 . "Türkiye Kıyılarına Genel Bakış", Coğrafya Enstitüsü Dergisi,Sayı 9, s.50-72, İstanbul.
- ÖZÇAĞLAR,A., 1997 . "Türkiye'de Belediye Örgütlü Yerleşmelerin Coğrafi Dağılışı",Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Sayı 6, s.243-272, Ankara.
- ÖZGÜÇ,N., 1998 .Turizm Coğrafyası, Özellikler, Bölgeler, Çantay Kitabevi, İstanbul
- TANOĞLU,A., 1969 .Nüfus ve Yerleşme, Cilt I. İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No 45, İstanbul.

- TUNÇDİLEK,N., 1967 .Türkiye İskan Coğrafyası,Kır İskanı, İ.Ü.Coğrafya Enstitüsü Yayınları No 49, İstanbul.
- TUNÇDİLEK,N., 1978 .Türkiye'nin Kır Potansiyeli ve Sorunları, İ.Ü. Coğrafya Enstitüsü Yayınları, No 96, İstanbul.
- TÜMERTEKİN,E.,ÖZGÜÇ,N., 1998.Beşeri Coğrafya (İnsan, Kültür, Mekan) Çantay Kitabevi ,İstanbul D.İ.E.,Genel Nüfus Sayımları,1935-1997,Ankara.
- İL TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ. Antalya İlinde Bulunan Turizm İşletmesi Belgeli Tesisler (Belek), 2000, Antalya.

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry, no matter how small, should be recorded to ensure the integrity of the financial statements. This includes not only sales and purchases but also expenses, income, and any other financial activity.

The second part of the document provides a detailed breakdown of the accounting process. It starts with the identification of the accounting cycle, which consists of eight steps: identifying the accounting cycle, analyzing and journalizing the transactions, posting to the ledger, preparing a trial balance, adjusting the accounts, preparing financial statements, and closing the books. Each step is explained in detail, with examples and practical advice.

The third part of the document focuses on the preparation of financial statements. It covers the balance sheet, the income statement, and the statement of owner's equity. It explains how these statements are derived from the accounting records and how they provide a comprehensive view of the company's financial health.

The fourth part of the document discusses the importance of internal controls. It outlines various control procedures, such as segregation of duties, authorization, and documentation, which are essential for preventing errors and fraud. It also discusses the role of the auditor in verifying the accuracy of the financial statements.

The fifth part of the document covers the final steps of the accounting process, including the closing of the books and the preparation of the final financial statements. It explains how the temporary accounts are closed to the permanent accounts and how the final financial statements are prepared and presented.